

Glazbene igre i njihov utjecaj na djecu rane i predškolske dobi

Markulinčić, Gabrijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:138932>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Gabrijela Markulinčić

GLAZBENE IGRE I NJIHOV UTJECAJ NA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Zagreb, srpanj, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Gabrijela Markulinčić

GLAZBENE IGRE I NJIHOV UTJECAJ NA DJECU RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor rada:

Josipa Kraljić, viša predavačica

Zagreb, srpanj, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPĆENITO O GLAZBI.....	2
2.1. <i>Dijete i glazba – dobrobiti glazbe u razvoju djeteta</i>	3
3. DJEČJA IGRA	4
3.1. <i>Uloga i značaj igre</i>	4
3.2. <i>Vrste igara u radu s djecom rane i predškolske dobi</i>	5
4. GLAZBENE IGRE	6
4.1. <i>Vrste glazbenih igara</i>	6
4.1.1. <i>Pjesme i brojalice uz pokret</i>	7
4.1.2. <i>Pokretne igre</i>	12
4.1.3. <i>Igre s pjevanjem</i>	13
4.1.4. <i>Slušanje glazbe kroz igru</i>	15
5. UTJECAJ GLAZBENIH IGARA NA RAZVOJ DJETETA	16
5.1. <i>Utjecaj glazbenih igara na opći razvoj djece rane i predškolske dobi</i>	17
5.2. <i>Utjecaj glazbenih igara na glazbene sposobnosti djeteta</i>	18
6. ULOGA ODGOJITELJA U PROVOĐENJU GLAZBENIH IGARA.....	21
7. ZAKLJUČAK	23
LITERATURA.....	24
PRILOZI.....	26
IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA.....	27

SAŽETAK

Glazba je umjetnost koja našem uhu progovara zvucima i već u prvim danima djetetova života postaje izvorom njegovih radosnih doživljaja. Ona oplemenjuje djecu, potiče ih na pokret, ples i pjevanje. Putem glazbenih aktivnosti dijete se izgrađuje i ostvaruje te su zato česte glazbene aktivnosti u vrtiću poželjne i treba ih svakodnevno koristiti u radu s djecom. Cilj glazbe u dječjem vrtiću jest njezin doživljaj i razvoj osjećaja (senzibiliteta) za ritam, metar, melodiju te glazbeni oblik. Igra je središnji dio djetetova odrastanja i bit djetinjstva. Igram dijete istražuje, zadovoljava svoje potrebe i spoznaje svijet oko sebe. Glazba i igra imaju veliku važnost u cjelovitom razvoju djeteta pa su zbog toga i glazbene igre vrlo važne za razvoj djeteta te na njega imaju pozitivan utjecaj. Rad je prvenstveno orijentiran na glazbene igre za djecu rane i predškolske dobi koje se provode ovisno o dobi i razvojnim mogućnostima djeteta. Rad prikazuje vrste i primjere glazbenih igara, njihovu primjenu i cilj svake od njih. Mlađe dobne skupine usvajaju brojalice i različite pjesme povezane s pokretom, sviranjem na udaraljkama, pričom ili lutkom, dok stariju djecu osobito vesele igre s pjevanjem, različite pokretne igre, te igre aktivnog slušanja. Nadalje, bit će objašnjen utjecaj spomenutih glazbenih igara na opći razvoj djeteta te na razvoj glazbenih sposobnosti djeteta. Djeca uz glazbene igre lakše i bolje čuju odgojne poruke koje roditelj želi da dijete usvoji pa možemo reći da dijete odgajamo glazbom. Na kraju rada bit će prikazana uloga odgojitelja u provođenju glazbenih igara, odnosno što sve odgojitelj treba pripremiti kako bi glazbena igra zainteresirala dijete te utjecala na njegov cjelokupni razvoj.

Ključne riječi: *glazba, igra, dijete, glazbene igre, odgojitelj*

SUMMARY

Music is an art form which speaks to our ears in sounds and from the first days of a child's life, it becomes a source of great happiness. It enriches children, makes them move, dance, and sing. By way of musical activities, a child develops and builds itself, and that is why musical activities are necessary in kindergarten and should be used daily when working with children. The goal of using music in kindergarten is developing their sensibility for rhythm, meter, melody and musical form. Playing is a central part of a child's development and the point of childhood. When they play, children explore, fulfil their needs, and learn about the world which surrounds them. Music and playing hold a great value in a holistic development of a child, which is why musical games are very important and influence a child so positively. This paper is primarily focused on musical games for children in their early stages of development and preschoolers, which are conducted according to a child's age and cognitive abilities. It exemplifies different types of musical games, their implementation, and the goals of each one. Younger children will acquire nursery rhymes and songs connected to movement, playing different percussion instruments, stories, or dolls; while older children usually enjoy games with singing, different games with movement or active listening. Furthermore, the role and the effect of said games on the overall development and the development of a child's musical abilities will be explained. Children tend to hear and listen to the educational messages that a parent wants them to implement better and more easily through musical games. Therefore, we can say that we raise children with music. At the end, the role of the educator in conducting musical games will be explored, e.i. everything that an educator should prepare in order for a musical game to interest children and positively affect their development.

Keywords: *music, playing, child, musical games, educators*

1. UVOD

„Glazba nadahnjuje cijeli svijet, opskrbljuje dušu krilima, potiče let mašte; glazba daje život i zabavu svemu što postoji ... Može se nazvati utjelovljenjem svega lijepog i svega što je uzvišeno“ (Platon).

U svome završnom radu proučavala sam i istraživala brojne knjige i znanstvene radove o povezanosti glazbe i igre u ranom i predškolskom odgoju. Rad se sastoji od 7 poglavlja, uključujući uvod i završetak. Orijentiran je na glazbene igre i njihov utjecaj te važnost njihovog provođenja u ranom i predškolskom obrazovanju, odnosno u odgojno-obrazovnoj skupini.

U prvom dijelu rada govorit će se općenito o glazbi i njezinoj dobrobiti za dijete od rođenja pa sve do polaska u školu. Glazba je prisutna svugdje, uz nju djeca uče i spoznaju svijet oko sebe. Glazba, kao i igra ima veliku moć i utjecaj na dijete. Igra je dio djetetovog odrastanja i uz njezinu pomoć dijete spoznaje svijet koji ga okružuje te i istražuje o njemu, kao i uz pomoć glazbe. S obzirom na to da glazba kao i igra ima pozitivan utjecaj na dijete, u radu će biti prikazana povezanost glazbe i igre, odnosno glazbene igre.

U glazbene igre ubrajaju se pjesme i brojalice uz pokret, pokretne igre, igre s pjevanjem i slušanje glazbe kroz igru. Svaka glazbena igra ima svoj cilj i pozitivan utjecaj na opći razvoj djeteta, ali i na razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti od rane dobi.

Glazbene igre utječu na četiri glavna područja djetetova razvoja, a to su: tjelesni i psihomotorni razvoj, spoznajni razvoj, govor i komunikacija, izražavanje i stvaranje te socio-emocionalni razvoj pa je zbog toga važno često provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću.

Osim na cjelokupni razvoj djeteta, pravilno odabrane glazbene igre (s obzirom na dob i razvojne mogućnosti djeteta) utječu na glazbene sposobnosti djeteta od rođenja pa do školske dobi. Vodeći se različitim knjigama i istraživanjima, dokazano je da glazba od rođenja pozitivno djeluje na dijete.

Na kraju, prikazat će se uloga odgojitelja u provođenju glazbenih igara. Važno je napomenuti da je njegova uloga vrlo velika jer je on taj koji će prvi promatrati i bilježiti potrebe i sposobnosti djece prema dobi u kojoj se nalaze, zatim će na temelju toga odabrati i provesti glazbenu igru u skladu sa svojim zapažanjima, te će osigurati potrebne materijale i

opremu za provođenje glazbenih igara. Tijekom provođenja pratit će djetetove reakcije na pojedine glazbene igre, te na temelju vlastitog zapažanja, nadograđivati i birati one glazbene igre koje zadovoljavaju potrebe djeteta u odgojno-obrazovnoj skupini.

2. OPĆENITO O GLAZBI

Glazba je umjetnost koja se izražava zvukom, ona je umjetnost, znanje ili vještina kombiniranja zvukova unutar nekoga zvukovnog sustava. Brojne su i različite definicije glazbe, ovisno o isticanju njezina društvenog značenja i pojedinačnog doživljaja.¹

Glazba je vrlo moćan medij te je možemo promatrati na individualnoj i društvenoj razini. Na individualnoj razini glazba je moćna jer može izazvati brojne reakcije: psihološke, reakcije pokreta, promjene raspoloženja, emocionalne, kognitivne (spoznajne) i biheviorističke (na razini ponašanja). Osim na individualnoj razini, glazba je moćna i na razini društvene skupine jer omogućava komunikaciju kojoj ne trebaju riječi, obuhvaća značenje i smisao te potiče razvoj i dobrobit skupine.²

Prema Gospodnetić (2015) glazba na svakog čovjeka, a posebice na djecu, ima veliku moć. Ona ih oplemenjuje, potiče ih na pokret, ples i pjevanje. Putem glazbenih aktivnosti dijete se izgrađuje i ostvaruje pa je zato poželjno često pa čak i svakodnevno provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću. Cilj glazbe u dječjem vrtiću jest da dijete doživi glazbu i razvije osjećaj (osjetljivost) za ritam, metar, melodiju te glazbeni oblik (Gospodnetić, 2015).

„Glazba je umjetnost koja našem uhu progovara zvucima i već u prvim danima djetetova života postaje izvorom njegovih radosnih doživljaja“ (Marić i Goran, 2013). Svakodnevni susreti djeteta s pravilno odabranom glazbom razvit će u njemu želju i potrebu za slušanjem, a pridonijet će i stvaranju mirne, ugodne i pozitivne atmosfere.

Gotovo svako razdoblje u povijesti čovječanstva priznavalo je glazbu kao bitan čimbenik u procesu učenja i formiranja pojedinaca te je bila i sastavni dio obrazovanja. Poznato je da se kod osoba koje se aktivno bave glazbom poboljšavaju glazbene sposobnosti, te se razvojem glazbenih sposobnosti razvija sam pojedinac (Marić i Goran, 2013).

¹<https://proleksis.lzmk.hr/23644/> (10.05.2021)

²https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf (10.05.2021)

Osim što ima veliki utjecaj na cjelokupni razvoj djeteta, glazba nije samo umjetnost već je jezik, govor i pismo. Ne poznaju svi glazbeni jezik (notaciju), ali govor svi razumijemo pa je zbog toga glazba univerzalan jezik koji izravno dotiče naše emocije, motoriku i misli.³

2.1. Dijete i glazba – dobrobiti glazbe u razvoju djeteta

Prema studiji iz 2016. godine na Institutu za mozak i kreativnost Sveučilišta Južne Kalifornije otkriveno je da glazbena iskustva u djetinjstvu mogu ubrzati razvoj mozga, posebno u područjima usvajanja jezika i vještinama čitanja. Glazba potiče sva područja dječjeg razvoja te jača spremnost i vještine djeteta za polazak u školu. Glazba donosi radost svima, te se djeca svih dobnih skupina izražavaju kroz glazbu. Djeca jaslčke dobi kada čuju glazbu pomiču ruke ili se ljuljaju. Djeca predškolske dobi izmišljaju pjesme i nesvjesno ih pjevaju sebi dok se igraju. Glazba koja je u vrtiću sastavni dio dječjih aktivnosti prožeta je kroz razne igre. Djeca uz pjesme lakše i bolje čuju odgojne poruke koje roditelj želi da dijete usvoji pa možemo reći da dijete odgajamo glazbom.⁴

Ovisno o dobi djeteta, postoje razlike kad se radi o njegovom doživljaju i reakciji na glazbu. Važno je da odgojitelj izabere glazbu koja je primjerena dobi djece u odgojno-obrazovnoj skupini. Dojenčad prepoznaje melodiju pjesme mnogo prije nego što razumiju riječi. Djeca jaslčke dobi vole plesati i kretati se prema glazbi, te je kod njih ključno ponavljanje koje potiče jezik i pamćenje. Osim toga, vole reproducirati ritmove plješćući ili udarajući po predmetima. Djeca predškolske dobi uživaju u pjevanju i vole snažno pustiti glas. Sviđaju im se pjesme koje ponavljaju riječi i melodije i koje traže od njih da izvršavaju neke zadatke ili koriste zadane ritmove. Također vole igre prstima i besmislene rime, uz glazbenu pratnju ili bez nje. Studijom je dokazao da ne postoji loša strana povezivanja djeteta i glazbe kroz zabavne aktivnosti.⁵

Zabavna aktivnost za djecu je igra, te djeca kroz različite igre uče o glazbi.

³<https://www.profil-klett.hr/glazba-kao-metajezik> (10.05.2021)

⁴<https://www.brighthorizons.com/family-resources/music-and-children-rhythm-meets-child-development> (10.05.2021)

⁵<https://www.brighthorizons.com/family-resources/music-and-children-rhythm-meets-child-development> (10.05.2021)

3. DJEČJA IGRA

Dječja igra složena je i kompleksna djelatnost. Toliko je složena da o njoj postoje različite definicije i teorije. Brojni autori (Duran, 2001; Kamenov, 2006; Klarin, 2006; Mendeš, 2017) zastupaju stajalište da je u dobi ranog djetinjstva, odnosno u razdoblju od rođenja do polaska u školu, igra glavna djetetova preokupacija i dominantna aktivnost.

Prema Duran (2001) igra je aktivnost koja je vezana za djetinjstvo. Dijete je primarno i socijalno biće koje se od rođenja razvija i raste na slojevima kulture. Okruženo je predmetima koji su oblikovani kulturom i znakovnim sustavom koji je rezultat kulturno-povijesnog razvoja, specifičnih ljudskih interakcija, itd. Sve to određuje i djetetovu igru (Duran, 2001).

Igra je središnja aktivnost tijekom djetetovog odrastanja. Prema Šagud (2015) igra pridonosi cjelovitom razvoju djeteta, te kroz nju dijete razvija i bogati različita iskustva: motorička, jezično-komunikacijska, spoznajno-istraživačka, socio-emocionalna i umjetnička. „Djetetova igra shvaća se kao multidimenzionalna aktivnost, ujedinjuje mnogostrana područja učenja“ (Šagud, 2015).

Jean Piaget (1896-1980) igri pristupa u kontekstu spoznajnog razvoja djeteta, dok Vygotski (1896-1934) drži da je dječja igra zapravo praktična mašta, i u skladu s tim, put, odnosno način koji pomaže djetetu da izrazi svoje emocije, a također i da vrednuje svoja socijalna iskustva.

Prema Pražić (1971) igra je način egzistiranja djeteta kako svojevrsnog ljudskog bića. „Kad dijete kaže hajde da se igramo, to znači: hajde da živimo na svoj dječji način“ (Pražić, 1971).

Igra je kontinuirana i kompleksna aktivnost djeteta predškolske dobi, osnovni oblik življenja te dinamična i multifunkcionalna aktivnost.

3.1. Uloga i značaj igre

Igra je proces, a ne specifična aktivnost koja utječe na samo određeno područje razvoja. Ona utječe na sva razvojna područja te se kroz nju dijete razvija cjelovito. Igra je jedna od osnovnih potreba djeteta koja omogućuje razvoj pažnje i koncentracije od rođenja.

Pomaže razviti djetetovu maštu, kreativnost, sposobnost rješavanja problema i socijalne vještine. Djeca su intrinzično, iznutra, motivirana za igru. Djeci nije potreban razlog za ulazak u igru, nije im bitan ishod ili cilj. Samo igranje u njima zadovoljava potrebu za aktivnošću, zabavom i uživanjem.

Igra ima cilj i svrhu u sebi samoj, za dijete je to prirodan oblik učenja o svijetu i životu. Razvija motoriku, um te socijalne interakcije. Kroz igru djeca emocionalno sazrijevaju i spoznaju svijet oko sebe.

Značaj igre za dijete vidljiv je u tome da je igra aktivnost za učenje (priprema za budućnost), kroz nju dijete uči, poštuje i pridržava se različitih pravila. Osim što dijete kroz nju uči, dijete stječe samopouzdanje, ima interakciju s okolinom, priprema se za školu i gradi svoju ličnost.

3.2. Vrste igara u radu s djecom rane i predškolske dobi

Igre djece psiholozi dijele na funkcionalne igre, konstruktivne igre, igre pretvaranja, igre s pravilima i složenije igre (Prvčić i Rister, 2002).

Funkcionalna igra vrsta je igre u kojoj dijete koristi, isprobava i tako razvija svoje sposobnosti (funkcije) (Starc i sur., 2004).

Konstruktivna igra jest igra u kojoj se dijete služi predmetima te njima barata s namjerom da nešto stvori (Starc i sur., 2004).

Igra pretvaranja vrsta je igre u kojoj djeca koriste predmet ili osobu kao simbol nečega drugoga (Starc i sur., 2004).

Igre s pravilima igre su koje se igraju prema unaprijed poznatim pravilima i ograničenjima (Starc i sur., 2004).

Igre će u aktivnostima nastajati spontano među djecom. „Djeca su prirodno zainteresirana za igru, a isto tako i za rad koji se odvija u njihovoj okolini. Emocije koje se javljaju u igri prave su i iskrene. Ta proživljavanja djeteta utječu na razvoj emocija i odnos prema ljudima i događanjima u životu“ (Gospodnetić, 2015).

4. GLAZBENE IGRE

„Čovjeku, kojem se oduzme pustolovina, iznenađenje i igra, ne dopušta se ni mogućnost da postane istinski čovjek“ (Swimme, 1984).

Prema Gospodnetić (2015), cijeli naš život jest igra. Odrasli se ljudi nikad ne prestaju igrati, kao što neki ne prestaju raditi ono što su radili u djetinjstvu: pjevati, plesati, slušati glazbu, voziti bicikl, smijati se, plakati, plivati, slikati, slušati priče. Igra je nevjerojatna, ozbiljna stvar. Preko nje se shvaća bit svijeta koji nas okružuje (Gospodnetić, 2015).

Miočić (2012) tvrdi da je prilikom planiranja i realiziranja glazbenih aktivnosti potrebno uzeti u obzir dob i interese određene ciljane skupine djece.

U određenim razvojnim razdobljima s djecom će se igrati glazbene igre, ovisno o dječjem tjelesnom i intelektualnom razvoju, o njihovim doživljajima, iskustvima i znanjima iz neposredne okoline (Marić i Goran, 2013).

Glazba i igra imaju veliku važnost u cjelovitom razvoju djeteta pa zbog toga glazbene igre također imaju veliku važnost u razvoju djeteta, ali i pozitivan utjecaj na dijete.

4.1. *Vrste glazbenih igara*

U glazbene igre ubrajamo pjesme i brojalice uz pokret, pokretne igre, igre s pjevanjem te slušanje glazbe kroz igru.

Igre kojima uglavnom razvijamo osjećaj za ritam djece rane i predškolske dobi nazivaju se brojalice. U dobi do tri godine djeci se predstavljaju brojalice jednostavnijeg ritma, dok od tri godine pa do škole, ritam postaje malo složeniji, jednako kao i broj stihova.

Osim brojalice, djeca usvajaju različite pjesme, bilo da je njezina izvedba povezana s pokretom, sviranjem na udaraljka, nekom pričom ili lutkom, likovnim izrazom ili praktičnim radom, za dijete je to igra.

Djecu u trećoj godini života, ali i stariju, osobito vesele igre s pjevanjem, različite pokretne igre, te igre aktivnog slušanja.

4.1.1. *Pjesme i brojalice uz pokret*

„Pjesme koje su stvorili odrasli kompozitori da bi ih djeca pjevala ili slušala, i kojima se uglavnom zna ime autora zovu se pjesme za djecu“ (Gospodnetić, 2015).

Osim što dijete ima veću potrebu za sadržajima koji imaju melodiju, i odgojitelji bi trebali većinu aktivnosti obogatiti sadržajima koji naglašavaju melodiju, sa zadacima poticanja razvoja glazbenih sposobnosti djece. „Dakako da i ritmičke igre (brojalice) imaju svoju vrijednost, naročito kao poticaj razvoja psihomotornih aktivnosti, ali pjesma je sinteza svih glazbenih elemenata“ (Čudina-Obradović, 1991).

Za rad s djecom biramo pjesme koje su im prilagođene tekstom, opsegom i stilom, bez obzira jesu li to pjesme za djecu (umjetničke, komponirane pjesme) ili su dječje pjesme (narodne, folklorne, tradicijske) (Gospodnetić, 2015).

„Važno je da dijete pjeva, a pjevanjem i slušanjem uči se i glazba, obogaćuje dječji emocionalni svijet i izoštrava njegov umjetnički senzibilitet“ (Rojko, 2006).

Svaka pjesma sadrži bitne elemente koje imaju sve glazbene skladbe. To su: melodija, ritam, harmonija, metar, tekst, glazbeni oblik, karakter, tempo i dinamika.

Melodija je niz tonova različitih visina, uvijek se javlja uz ritam koji oživljuje niz tonova, dok je ritam niz zvukova različitih trajanja. Melodija, kada ne bi imala harmoniju, odnosno akordnu pratnju, bila bi jednoglasna, pa je harmonija sklad, odnosno znanost o građi i spajanju akorda. Svaka pjesma ima mjeru što se može upotrijebiti kao sinonim za metar. Ona pokazuje broj i vrstu doba u taktu. Osim melodije, ritma, harmonije i metra svaka pjesma ima tekst, glazbeni oblik (dijelovi i način na koji pjesma složena), karakter (ugodaj koji ostavlja određeni dojam na slušatelja), tempo (brzina izvođenja pjesme) i dinamiku (promjena i stupnjevanje tonova u pjesmi prema njihovoj jačini).

Osim što se pjesma sastoji od nekoliko elemenata postoji nekoliko načina rada, odnosno predstavljanje pjesme djeci kroz igru. Od načina rada koje odgojitelji koriste u glazbenim aktivnostima svakodnevno se koriste sljedeća tri načina koje možemo nazvati osnovnim načinima rada. To su: pokret (neodvojiv je od glazbe), aplikacije (slike, lutke,

štapne aplikacije...) i udaraljke (instrumenti koje sviraju djeca). Ova se tri načina rada koriste kod obrade pjesme ili kod obrade brojalice (Gospodnetić, 2015).

U metodici glazbene kulture prvenstveno povezujemo pokret uz glazbu. Dva su oblika korištenja pokreta kao načina rada u metodičkom postupku. Prvi je improvizacija djece uz glazbu, što znači da sama djeca stvaraju pokrete uz glazbu. Treba istaknuti da se pokret uz glazbu najčešće ostvaruje tako da djeca plešući improviziraju. Poticanje dječjeg stvaralaštva treba biti prisutno kod obrade pjesme i brojalice, a pogotovo pri aktivnom slušanju glazbe. Drugi je oblik da odgojitelj koreografira pokrete koje će djeca oponašati (rjeđe). Iako je važnije da djeca plešu sama, da bi imala prilike za svoje stvaralaštvo, ipak je potrebno da odgojitelj povremeno koreografira pokret kako bi se ostvario zadatak razvoja senzibiliteta za razne elemente glazbe (Gospodnetić, 2015).

Pokret može sadržavati kretanje u raznim smjerovima i formacijama u prostoru (hodanje, trčanje, okreti i skokovi – u skladu s metrom pjesme) i kretanje rukama, nogama ili kretanje tijela na razne načine. Svi pokreti mogu biti izvedeni u raznim visinama, različitom snagom i brzinom, izravno ili neizravno prema zamišljenom cilju, a također mogu biti povezani ili sa zastajkivanjem (Gospodnetić, 2015).

Osim povoljnog utjecaja glazbe i ritma, pjesme koje uključuju pokrete rukama i tijelom osiguravaju djetetu potpuni osjetilni doživljaj (vid, sluh, dodir, pokret). Djeci su te pjesme zabavne i ugodne. Razina razvijenosti dječjeg govora ovisi o razini formiranosti finih pokreta prstiju ruku. Što su djetetovi prstići aktivniji, to se bolje ostvaruje njegov govorni i intelektualni razvoj. Takve pjesme imaju povoljan utjecaj na razvoj govora i pamćenja, imaju utjecaj na sposobnost slušanja, koncentraciju, prostorno rasuđivanje, govorno i motoričko oponašanje te svijest o vlastitim mogućnostima. Pjesme osiguravaju razvoj i održavanje pozitivnih emocionalnih stanja, socijalne interakcije te općenito cjelokupni proces učenja.⁶

Osim pokreta, u pjesmama i brojalicama možemo koristiti i aplikacije i udaraljke, što je djeci također zabavno. Različitim aplikacijama (lutkama, štapnim aplikacijama) djeca se mogu poistovjetiti s likovima iz pjesme i uživjeti u sve uloge (primjer: držeći lutku medvjedića pjevamo pjesmu „Medo Brundo“) te upoznati se sa skupom udaraljki koje se upotrebljava u radu s djecom vrtićke i školske dobi, a nazivaju se Orffov instrumentarij. Neke udaraljke Orff je preuzeo iz sastava simfonijskog i kazališnog orkestra u pravoj veličini, a neki su veličinom prilagođeni djeci (Gospodnetić, 2015).

⁶<https://djecji-vrtic-opatija.hr/Vrtic-na-daljnu/Glazba-uz-pokret> (12.05.2021)

Najraznovrsniji, razigrani, slobodni pokreti, zbog ritmičnosti pjesme i zbog potrebe djeteta za kretanjem, mogu se najčešće pretvoriti u zanimljivu spontanu igru ili ples. Stapanjem pjesme i pokreta u jedinstvenu cjelinu pokret postaje izražajniiji, a pjesma doživljajniija (Marić i Goran, 2013).

U svakoj pjesmi možemo izraziti glazbene elemente, metar ili ritam, te se uz nju može improvizirati neki pokret kako bi se djeci predstavila kroz igru (osim pjesama koje su tradicijske, njihov način izvođenja prenosi se s generacije na generaciju).

Slika 1. Primjer pjesme za srednju dobnu skupinu: „Medo Brundo“

MEDO BRUNDO
Pia Gostič
Polagano

Me - do Brun - do to sam ja, sva - ka šum - ska zvijer me zna.
Ša - pa mo - ja sna - žna je, pred njom bje - že zvi - je - ri sve.
Brun - da, brun - da, brun - da - da, sva - ka šum - ska zvijer me zna.

Izvor: Kraljić, J., Recenzirana skripta: Pjesmom kroz igru, 2017.

Primjer na slici 1. pjesmu „Medo Brundo“ provela sam u srednjoj dobnoj skupini. Načine rada koje sam koristila u obradi pjesme su: pokret i sviranje na udaraljicama. Pjesma ima šest fraza pa na svaku frazu obradimo pokret koristeći glazbeni element: tekst.

„Medo Brundo, to sam ja“ – rukama pokazujemo prema sebi,

„svaka šumska zvijer me zna.“ raširimo ruke,

„Šapa moja snažna je“ skupimo i raširimo šake,

„pred njoj bježe zvijeri sve“ pokazujemo prstićima kao da trče,

„Brunda, brunda, brundada“ otvaramo šake kao da pričamo,

„svaka šumska zvijer me zna“ pokazujemo rukom prema naprijed.

U sljedećem načinu rada, a to je sviranje na udaraljicama nudim djeci ritmičke udaraljke: claves/ štapiće i zvečku, jaje (shaker). Zajedno sviramo u ritmu izmjenjujući instrumente

međusobno. Djeca kroz igru razvijaju osjećaj za glazbeni sluh, glazbeno pamćenje te osjećaj za glazbene elemente: metar, ritam i glazbeni oblik (frazе). Uživaju u zajedničkom muziciranju na različitim instrumentima pri čemu su upućeni jedni na druge.

Uz pjesmu koja se može izvoditi uz različite načine rada i sljedeća glazbena igra može se izvoditi na jednake načine, a to je brojatica.

Brojatica je jednostavna govorno-ritmička igra. Snažni je glazbeni poticaj (usp. Jurišić i Sam Palmić, 2002). Ona je pravo dječje vlasništvo te od davnina zauzima važno mjesto među dječjim tradicijskim igrama. Nastala je kao plod dječje mašte i oduvijek je bila poticaj za igru, a i sama je bila igra.

Karakteristike brojatica jednostavni su tekstovi i zabavan ritam kojima se zadržava koncentracija djece. Govorenjem brojalice i kretanjem uz brojaticu djeca stječu kinestetički osjet, sposobnost samosvladavanja i obuzdavanja motorike, postižu brzu automatizaciju pokreta, razvija se senzibilitet za metar i ritam, a sam ritam pridonosi otklanjanju i ublažavanju govornih smetnji (Gospodnetić, 2015).

Za razliku od pjesme, koja je zbog svojih glazbenih osobina zahtjevnija, uz brojaticu djeca mogu smišljati najrazličitije ritmičke pokrete i dodavati tom nizu svoje nove riječi. Brojatica ima odgojnu ulogu u dječjoj igru; utječe na socijalizaciju i komunikativnost djeteta. Putem raznovrsnih igara brojaticom se ponajprije razvija osjećaj za ritam, ali i glazbeno i govorno pamćenje, a posebno se razvija siguran, spretan i točan izgovor glasova i riječi (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 44).

Prema (Mendeš, Marić i Goran, 2020) postoje dvije vrste brojatica: brojatica-razbrajatica i brojatica-ritmička igra uz pokret i udaraljke.

Brojatica-razbrajatica jedan je od univerzalnih načina odabira onoga tko će u igri prvi bacati loptu, žmiriti, loviti, smisliti nešto, biti prvi u redu, pomagati u pripremi obroka ili neke nove igre (primjer: brojatica-razbrajatica, npr. „Iš'o medo u dućan“, u igri lovice) (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 44).

Brojatica-ritmička igra uz pokret ili udaraljke brojatica je u kojoj djeca, ako se žele poigrati s brojaticom, onda mogu mjeru kao i ritam koji izgovaraju izvoditi različitim zvučnim pokretima: pljeskanjem, tapšanjem po koljenima, pucketanjem prstima, hodanjem i slično. Osim pokreta, djeca mogu izgovarati ritam i mjeru brojalice uz pratnju udaraljki

(Orffov instrumentarij), tako da budu podijeljena u skupine prema broju instrumenta koje imaju. Kada je brojlica duža, jedna grupa može izvoditi jedan pokret, dok druga grupa izvodi drugi pokret, jednako tako i s instrumentima (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 44).

Osim spomenutih vrsta brojlica, Gospodnetić (2015, str.107) brojlice dijeli na brojlice sa smislom i bez smisla, brojlice u mješovitoj mjeri i brojlice s melodijom.

Kod brojlica sa smislom i bez smisla moramo poštovati točne naglaske u riječima, ali se zbog toga ne smije mijenjati ritam. Brojlice u mješovitoj mjeri brojlice su kojima se mijenja mjera, odnosno mjera nije ista od početka do kraja. Uz brojlice koje se izgovaraju (ne na jednom tonu, nego podižući i spuštajući glas kao kad govorimo), razlikujemo i uglazbljene brojlice (brojlice s melodijom). Brojlice s melodijom djeca ne upotrebljavaju kao izbrojavanje – one kada imaju melodiju prestaju biti brojlice. Brojlice koje su uglazbila djeca najčešće se pjevaju kao igre s pjevanjem (primjer: „Boc, boc iglicama), dok brojlice koje su uglazbili autori, pjevaju se u vrtićima i školama kao pjesme (primjer: „Eci peci pec“) (Gospodnetić, 2015).

Slika 2. Primjer brojlice za mlađu dobnu skupinu „Iš'o medo u dućan“

Izvor: Kraljić, J., Recenzirana skripta: Pjesmom kroz igru, 2017.

Primjer na slici 2. Brojlicu „Iš'o medo u dućan“ provela sam u mlađoj dobnoj skupini. Načine rada koje sam koristila u obradi/usvajanju brojlice su: pokret, aplikacije i sviranje na udaraljka. Brojlica ima četiri fraze pa na svaku koristimo pokret koristeći glazbeni element: tekst.

„Iš'o medo u dućan“ pokazujemo prstima kao da „hodaju“,

„nije rek'o dobar dan!“ pokazujemo prstima „ne, ne“,

„Ajde medo van!“ pokazujemo rukama prema vratima,

„Nisi rek'o dobar dan.“ prekrižimo ruke kao da se ljutimo.

U rukama držim aplikaciju mede s kojom mašem lijevo – desno u metru. Dok jedno dijete stoji u sredini kruga i drži aplikaciju mede, ostala djeca mašu rukama ili hodaju u kolu i tako se izmjenjuju. Zatim sviramo po tijelu dok pokrete predlažu i osmišljavaju djeca. Nadalje sviramo sa štapićima i zvečkama koristeći glazbene elemente: metar, ritam, dinamiku i tempo, što kod djece izaziva radost muziciranja. Ovakvim načinom produžujemo metodički postupak, potičemo djecu na kreativnost i improvizaciju, razvijajući njihove glazbene sposobnosti, a sve kroz igru kao najopušteniji način usvajanja glazbenog sadržaja.

4.1.2. Pokretne igre

Dijete rane i predškolske dobi stalno je pokretu i pokretom se izražava. Kretanje su sastavni dio njegova života. Za dijete kretanje znači radost. Potrebu za kretanjem najbolje može ostvariti putem igre obogaćene pokretima (tzv. pokretna igra).

Prema Slunjski (2012) pokretna igra važan je element poticanja rane kinestetičke osjetljivosti. Pod tim se pojmom podrazumijeva mogućnost djetetova izražavanja tijelom i pokretom. „Pokretom, tj. „kinestetičkim jezikom“ dijete također može izraziti svoja iskustva, ideje, znanja i razumijevanja“ (Slunjski, 2012).

Pokretne igre stoljećima uljepšavaju i bogate djetinjstvo. Iz samog naziva jasno je da se zasnivaju na različitim pokretima (hodanju, trčanju, puzanju, penjanju, gađanju, guranju, vučenju). Spada u skupinu igara s pravilima te pomaže djetetu da istraži svijet koji ga okružuje.

Pokretne igre mogu biti s pjevanjem (primjer: „Hoki - poki“) ili bez pjevanja (primjer: pokretna igra s elementima hodanja i trčanja: „Lisica i patka“). U pokretnoj igri s pjevanjem naglasak je na sintezi glazbenog i motoričkog izražavanja i stvaranja dok je u pokretnim igrama bez pjevanja naglasak na motoričkom izražavanju i stvaranju. Osim podjele na pokretne igre s pjevanjem ili bez pjevanja, postoji podjela pokretnih igara s pomagalicama i bez pomagala (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 68).

Redoslijed zbivanja u pokretnoj igri određen je njezinim sadržajem. Sadržaj pokretnih igara, kao i svih glazbenih igara vezan je za svijet koji okružuje dijete, dijete istražuje i upoznaje svijet oko sebe. Odabir pokretne igre kao i ostalih glazbenih igara ovisi o dobi djece,

o interesima djeteta, mogućnostima svakog djeteta individualno te o dobrobitima koje se pojedinom igrom ostvaruju.

Primjer pokretne igre bez pjevanja: „LISICA I PATKA“ – ova igra spada pod pokretne igre s elementima hodanja i trčanja, igra se u otvorenom/zatvorenom prostoru, te nam je za nju potreban обруč. Jedno je dijete lisica, drugo je dijete patka, a ostala su djeca pačići. Na jednom kraju dvorane nalaze se patka i pačići, a na drugom kraju lisica. Kada jedno dijete poviče lisica, patka i pačići se razbježe po dvorani. Spasi se ono dijete koje je patka obgrlila krilima, dok dijete koje je lisica ulovila odlazi u njezino sklonište (obruč) na kraju dvorane/ igrališta (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 74).

Slika 3. Primjer pokretne igre s pjevanjem za stariju dobnu skupinu „Hoki - poki“

Hoki-poki

1. Ti sta - vi lije - vu no - gu na - prijed, sta - vi
lije - vu no - gu van, ti sta - vi lije - vu no - gu na - prijed i pro -
stavi se ti sad ti - di si ho - ki po - ki i do -
dirni ti svoj nos! U to - me je cijeli stos.

Ti stavi lijevu ruku naprijed, stavi lijevu ruku van.
Ti stavi lijevu ruku naprijed i protresi se ti sad.
Učini hoki-poki i dodirni ti svoj nos!
U tome je cijeli stos.

Ti stavi lijevo rame naprijed, stavi lijevo rame van.
Ti stavi lijevo rame naprijed i protresi se ti sad.
Učini hoki-poki i dodirni ti svoj nos!
U tome je cijeli stos.

Ti stavi svoju glavu naprijed, stavi svoju glavu van,
Ti stavi svoju glavu naprijed i protresi se ti sad.
Učini hoki-poki i dodirni ti svoj nos!
U tome je cijeli stos.

Ti stavi cijelog sebe naprijed, stavi cijelog sebe van.
Ti stavi cijelog sebe naprijed i protresi se ti sad.
Učini hoki-poki i dodirni ti svoj nos!
U tome je cijeli stos.

Izvor: <https://www.scribd.com/document/398577471/DJE%C4%8CJE-PJESMICE-pdf> (10.05.2021)

Slika 3. pokazuje pokretnu igru s pjevanjem za stariju dobnu skupinu „Hoki-poki“. Igra koordinira pokrete s obzirom na korištenje suprotnih strana tijela, razvija ritmičnost, uvježbava formaciju, razvija pažnju i pamćenje.

4.1.3. Igre s pjevanjem

Početa dječja muziciranja, izražavanje i stvaranje putem pjesama i brojalica te istraživanje različitih zvukova malih glazbala (Orffov instrumentarij), pa kasnije usvajanje igara s

pjevanjem i aktivno slušanje kroz glazbu bitne su sastavnice poticanja i razumijevanja ranog glazbenog jezika.

Važan element rane glazbene senzibilizacije jesu igre s pjevanjem. Rakijaš (1963) tvrdi da su pjesma i igra život djeteta te da je to nesputana radost u kojoj je zadovoljena sva djetetova energija.

Putem veze pjesme i pokreta snažnija je međusobna interakcija melodije, riječi i kretnji, što pozitivno utječe na sveukupan razvoj djeteta. Takva emocionalna i intelektualna aktivnost cijelog njegovog bića pospješuje bolji izgovor riječi, djeluje na razvoj mašte i sklad pokreta. Pri tomu utječe i na razvoj čitavog niza glazbenih sposobnosti: osjećaja za ritam, glazbenog sluha, pjevačkoga glasa i glazbeno pamćenje. Pjesma budi dječju maštu, a kroz nju dijete istodobno duboko proživljava stvarnost. Pokretom i pjevanjem pjesme, zapažanjem i upoznavanjem nečega novoga, intenzivira se i snažnije djeluje na niz spoznajnih procesa. Uz pjevanje pjesme kretnja postaje prirodna reakcija djeteta, u početku jednostavna, kasnije složenija i raznovrsnija (Mendeš, Marić i Goran, 2020, str. 102).

Melodija igara s pjevanjem uz koje se izvode pokreti često je jednostavnija od ostalih dječjih pjesama. Tekstovi pjesama potiču djecu na kretnje, zato trebaju biti jednostavni i razumljivi kako bi ih djeca mogla shvatiti i s lakoćom izvesti. Sadržaji igara s pjevanjem proširuju dječja znanja i potiču njihovu kreativnost. Igre s pjevanjem izvode se kao zajednička aktivnost, kao i pjesme, brojalice i pokretne igre, ali pojedini dijelovi mogu se izvoditi i individualno.

Igra s pjevanjem ima unaprijed određena pravila i pokrete te je djeca najbolje usvoje ako je upoznaju u njezinoj sveobuhvatnosti. Dijete pjesmu uči po sluhu pa treba čuti i melodiju i riječi te je potrebno da dobro vidi odgojitelja koji pjeva krećući se zajedno s djecom.

Slika 4. Primjer igre s pjevanjem za srednju dobnu skupinu „Igra kolo“

IGRA KOLO

1. I - gra ko - lo, i - gra ko - lo u dva - de - set i dva,
2. U - zmi (Ma - ro), u - zmi (Ma - ro) ko - ga ti je dra - go,

u tom ko - lu, u tom ko - lu l'je - pa (Ma - ra) i - gra.
sa - mo ne - moj, sa - mo ne - moj ko - ga ne - maš ra - do.

Djeca igraju kolo a u sredini je imenovano dijete. Na drugu kilitcu dijete bira suigrača s kojim pleše do kraja pjesme. Na kraju djeca često dodaju „Sad se vidi, sad se zna tko se kome dopada“.

Izvor: Kraljić, J., Recenzirana skripta: Pjesmom kroz igru, 2017.

Primjer na slici 4. Igru s pjevanjem „Igra kolo“ provela sam u srednjoj dobnoj skupini. S obzirom na to da je ovo igra s pjevanjem, ona ima unaprijed određena pravila i pokrete. Djeca igraju kolo, a u sredini je imenovano dijete. Na drugu kiticu dijete bira suigrača s kojim pleše do kraja pjesme.

4.1.4. Slušanje glazbe kroz igru

Poticanje glazbene osjetljivosti djeteta putem slušanja glazbe, u ranom i predškolskom odgoju, u najvećoj se mjeri može ostvariti ako su dječji interes i pažnja usmjereni prema skladbi koju sluša.

Kao i kod obrade pjesme ili brojalice, tako i skladbu slušamo što više puta u jednoj aktivnosti (Gospodnetić, 2015).

Postoje glazbene igre koje uključuju neku vrstu fizičke aktivnosti, odnosno pokret (ples, sviranje, skakanje, hodanje, trčanje...). Igru je moguće organizirati i provesti bez spomenutih fizičkih aktivnosti - pokreta. Igra slušanja glazbe jednako je utjecajna na razvoj djeteta i njegovih sposobnosti kao i prethodne glazbene igre. Glazbu slušamo na razne načine, ali ona utječe na naš um i tijelo bez obzira slušamo li je aktivno ili pasivno.

Gospodnetić (2015) dijeli slušanje glazbe na pasivno i aktivno slušanje glazbe. Pasivnim slušanjem glazbe odgajamo ukus djece pa zbog toga to mora biti kvalitetna glazba. Rojko (2004) tvrdi da se slušanjem kvalitetne glazbe može razvijati glazbeni umjetnički ukus.

Prema Gospodnetić (2015), pasivno slušanje glazbe jest slušanje glazbe koja je kulisa uz priču koju djeca aktivno slušaju s nosača zvuka. Pasivno slušanje ima jednaku važnost kao i aktivno slušanje glazbe. Odgojitelj mora pomno i pažljivo, u skladu s dječjim interesima i potrebama odabrati glazbu koja će se puštati u odgojno – obrazovnoj skupini. Tijekom pasivnog slušanja glazbe djeci ne obraćamo pozornost na glazbu, ne stišavamo glas dok razgovaramo s djecom i ponašamo se kako se inače ponašamo dok nam je u pozadini upaljen radio (Gospodnetić, 2015).

Za razliku od pasivnog slušanja, aktivno je slušanje glazbe aktivnost tijekom koje se zadaci i koncentracija podređuju i posvećuju glazbi koju slušamo. Tijekom aktivnog slušanja glazbe ne koristi se kulisa ili pozadina druge radnje (kao kod pasivnog slušanja glazbe). U

aktivnom slušanju glazba postaje nadređena i njoj se prepuštamo. Dok se sluša glazba, djeca se mogu kretati, možemo i pokazivati aplikacije, mogu se likovno izražavati. Skladba koju puštamo djeci ne smije biti preduga jer se onda djeca ne bi mogla koncentrirati i aktivno slušati. Skladbe koje se puštaju djeci moraju biti kvalitetne, a svejedno je jesu li vokalne, instrumentalne ili vokalno-instrumentalne. Slušanje glazbe s djecom, kao i pjesma ili brojčica može biti uklopljeno u neku priču (Gospodnetić, 2015).

Slušanjem glazbe dijete odgajamo razvijajući njegovu sposobnost zapažanja i doživljavanja lijepoga u glazbenom djelu. Pri odabiru skladbi u ranome i predškolskom odgoju odgojitelj treba voditi računa o umjetničkoj komponenti djela, ali i o postupnom načinu približavanja glazbe koja je djetetu umjetnički vrijedna, odnosno glazbe koja zadovoljava dječji interes.

Pri odabiru skladbe za slušanje odgojitelj treba odabrati takvu glazbu koja će u djetetu stvoriti osjećaj radosti. Djeci rane i predškolske dobi primjerena je ugodna glazba koja ima uočljive i zanimljive melodijske linije. Ona pobuđuje u djetetu estetski doživljaj, što je i smisao slušanja glazbe. Takvim pristupom već od ranog djetinjstva proširujemo iskustvo glazbenog doživljaja i stvaramo pozitivan odnos prema glazbenom umjetničkom djelu. Time odgojitelj postavlja temelje koje djeca povezuju s glazbom u kasnijoj dobi (Marić i Goran, 2013).

5. UTJECAJ GLAZBENIH IGARA NA RAZVOJ DJETETA

Glazbeni razvoj sastavni je dio cjelovitog razvoja djeteta. Rana i predškolska dob važno je razdoblje za poticanje djetetovih glazbenih mogućnosti i iskustava.

Glazbene igre imaju veliku ulogu u cjelovitom razvoju djeteta. Provođenjem glazbenih igara dijete bogati svoj emocionalni i doživljajni svijet, upoznaje stvari, osobe i zbivanja oko sebe.

5.1. Utjecaj glazbenih igara na opći razvoj djece rane i predškolske dobi

U Tablici 1. prikazani su mogući utjecaji glazbenih igara na opći razvoj djece rane i predškolske dobi.

Tablica 1. Mogući utjecaji glazbenih igara na cjeloviti razvoj djeteta (prema Juričić, ur.2005)

RAZVOJNO PODRUČJE	MOGUĆI UTJECAJI
MOTORIČKI RAZVOJ	<ul style="list-style-type: none">• razvoj koordinacije i preciznosti pokreta• razvoj koordinacije i preciznosti u baratanju predmetima• razvoj koordinacije i ravnoteže pri pokretima i kretanju• razvoj motoričkih sposobnosti u složenijim motoričkim vještinama
SPOZNAJNI RAZVOJ	<ul style="list-style-type: none">• razvoj prostorne orijentacije i stjecanja iskustva kretanjem• razvoj pozornosti• razvoj pažnje• razumijevanje i poštivanje pravila
GOVOR, KOMUNIKACIJA, IZRAŽAVANJE I STVARALAŠTVO	<ul style="list-style-type: none">• razvoj vještine slušanja• razvoj razumijevanja govornog izraza• bogaćenje rječnika• razvoj sposobnosti razumijevanja i doživljavanja glazbenog djela• razvoj sposobnosti percepcije glazbenih elemenata• razvoj glazbenog pamćenja• razvoj sposobnosti izražavanja glazbom• razvoj glazbenog stvaralaštva
SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ	<ul style="list-style-type: none">• razvoj pozitivnih emocionalnih stanja

	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj pojma o sebi • razvoj sposobnosti prepoznavanja i izražavanja emocija • formiranje bolje slike o sebi • razvoj regulacije emocija • razvoj uspostave emocionalne stabilnosti • razvoj samostalnosti i neovisnosti • razvoj vršnjačke komunikacije • razvoj empatije • učenje poštivanja pravila • razvoj pozitivnih stavova prema suigraču i zajednici
--	--

Tablica 1. pokazuje da glazbene igre imaju veliki utjecaj na četiri glavna razvojna područja djeteta: motorički razvoj, spoznajni razvoj, govor, komunikaciju, izražavanje i stvaranje te socio-emocionalni razvoj.

Utjecaj glazbenih igara na motorički razvoj znači da se motoričke vještine mogu uspješno razvijati uz glazbu i ples, a kretanje uz glazbu pridonosi razvoju koordinacije. Nadalje, glazbene igre utječu na spoznajni razvoj i govor, komunikaciju, izražavanje i stvaranje što znači da je glazbeni izraz važan za poticanje govorne kompetencije, stjecanje iskustva, razvoj pozornosti, pažnje i mišljenja. Na kraju, glazbene igre utječu i na socio-emocionalni razvoj djeteta što pokazuje da glazbeni izraz bogati djetetov emocionalni život i izaziva radosno raspoloženje koje potiče djetetovu aktivnost, budi interese, radoznalost i znatiželju.

5.2. Utjecaj glazbenih igara na glazbene sposobnosti djeteta

„Rane godine života ključne su za uspostavljanje temelja glazbenog razvoja“ (Dobrota, 2012).

Prema Starcu i sur. (2004: 57), pod pojmom glazbenih sposobnosti podrazumijevaju se „naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija“ te se njihovo postojanje može uočiti vrlo rano.

U glazbene sposobnosti ubrajaju se: osjetljivost za visinu tona, ritmičke izmjene tona i jačina tona, zapamćivanje melodije, percepcija ritma, shvaćanje tonaliteta, sposobnost uočavanja estetskog značenja i dr. te je važno napomenuti da ih imaju sva djeca (Mendeš, Marić i Goran, 2020).

S razvojem glazbenih sposobnosti veže se i pojam glazbene osjetljivosti. Glazbena osjetljivost razvija se prirodno te svoj maksimum postiže između pete i šeste godine. Koliko će se razviti najviše ovisi o poticajnom okruženju u kojemu dijete odrasta. Dijete je od malena potrebno „izložiti“ različitim glazbenim sadržajima te će se na taj način razvijati rana glazbena osjetljivost.

U Tablici 2. prikazan je tijek razvoja glazbenih sposobnosti u ranoj i predškolskoj dobi (Starc i sur., 2004: 58 – 59).

Tablica 2. Tijek razvoja glazbenih sposobnosti (Starc i sur., 2004: 58 – 59)

DOB	FUNKCIJA	MANIFESTACIJE
FAZA SLUŠANJA		
0 – 3 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • reagiranje na zvuk, lociranje zvuka 	<ul style="list-style-type: none"> • žmirkanje, umirivanje pri slušnom podražaju, okretanje glave prema zvuku
4 – 6 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • diferenciranje slušnih podražaja, početak aktivne percepcije glazbe 	<ul style="list-style-type: none"> • veća osjetljivost na tonove nego na govor, sluša s pažnjom, pokazuje znakove zadovoljstva, imitacija slogova
FAZA MOTORIČKE REAKCIJE NA GLAZBU		
6 – 9 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • početak glazbene imitacije 	<ul style="list-style-type: none"> • pokušaji glasovne reprodukcije,

	(neposredne), vokalizacija na muziku (neposredna)	reprodukcija promjena u visini ili ritmu
FAZA PRVE GLAZBENE REAKCIJE		
12 – 18 mj.	<ul style="list-style-type: none"> „glazbeno brbljanje“, porast broja motoričkih reakcija na glazbu, početak usklađivanja pokreta i glazbe 	<ul style="list-style-type: none"> različite reakcije ugode ili neugode na različite vrste glazbe, ples s drugima (lutkama)
FAZA PRAVE GLAZBENE REAKCIJE		
18 – 24 mj.	<ul style="list-style-type: none"> spontano pjevanje, imitiranje dijelova pjesma 	<ul style="list-style-type: none"> pjevanje bez riječi (mali intervale), imitiranje teksta i nekoliko taktova melodije
2 – 3 god.	<ul style="list-style-type: none"> rivalitet spontanog pjevanja i oponašanja – poznatih melodijskih sekvenci, porast glazbenog interesa, povećava se usklađenost pokreta s glazbom, uspješno oponašanje ritma i melodije 	<ul style="list-style-type: none"> pažljivo slušanje, koncentracija na glazbene sadržaje
FAZA IMAGINATIVNE PJESME		
3 – 4 god.	<ul style="list-style-type: none"> pjevanje raznovrsnih pjesmica, često izmišljanje ili sastavljanje dijelova poznatih pjesama, melodijski su bogate, ali ritmički skromne 	
FAZA RAZVOJA RITMA		
5 – 6 god.	<ul style="list-style-type: none"> sposobnost održavanja ritma postaje dvostruko bolja, ali se pojavljuju neke poteškoće: ne mogu prilagoditi 	

	<p>pokrete promjenama tempa, greške u intervalima, slučajno transponiranje u drugi tonalitet, još ne razlikuju: riječ, ritam, visina tona</p>
FAZA STABILIZACIJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI	
6 – 9 god.	<ul style="list-style-type: none"> • nagli razvoj melodičkih i ritmičkih vidova glazbene sposobnosti • u skladu s razvojem sposobnosti stvaranja pojmova (u kognitivnom području) nastaju glazbeni pojmovi: ritmički, melodijski, harmonijski i pojmovi o glazbenoj formi • usvajanje pojmova: trajanje, tempo, takt, melodijsko kretanje i tonalitet

Tablica 2. prikazuje tijekom razvoja glazbenih sposobnosti u 7 faza, od rođenja pa sve do polaska u školu: faza slušanja (0 – 6 mjeseci), faza motoričke reakcije na glazbu (6 – 9 mjeseci), faza prve glazbene reakcije (12 – 18 mjeseci), faza prave glazbene reakcije (18 mjeseci do 3 godine), faza imaginativne pjesme (3 – 4 godine), faza razvoja ritma (5 – 6 godina) i faza stabilizacije glazbenih sposobnosti (6 – 9 godina).

6. ULOGA ODGOJITELJA U PROVOĐENJU GLAZBENIH IGARA

Odgovitelj ili druga odrasla osoba iz djetetovog okruženja pomaže i podupire djetetov razvoj, učenje, odgoj i obrazovanje (usp. Miljak, 2009).

Odgovitelj mora biti svjestan važnosti glazbenog odgoja (uloge glazbe u cjelovitom razvoju djeteta) te im treba omogućiti različite glazbene aktivnosti kao i provoditi različite glazbene igre zajedno s djecom. Glazbene igre kod djece rane i predškolske dobi dovode do kvalitetnog općeg i glazbenog razvoja.

Prema Miočić (2012) odgovitelj treba pratiti i bilježiti potrebe i interese djece te uzeti u obzir mogućnosti prema razvojnoj dobi u kojoj se dijete nalazi. Na taj način odgovitelj dolazi do spoznaje koja je glazbena igra najprimjerenija u određenoj situaciji u odgojno-obrazovnoj skupini (Miočić, 2012).

Pripremajući se za aktivnost koju će održati s djecom, odgojitelj prvo treba izabrati temu, odnosno vrstu glazbene aktivnosti. Izbor najčešće pada na pjesmu, brojalicu ili igru s pjevanjem. Sadržaj koji odgojitelj izabire, treba biti kvalitetan, te primjeren djeci u svakom pogledu (Gospodnetić, 2015).

Već kod odabira oblika aktivnosti, odgojitelj treba isplanirati u kojem će se prostoru događati aktivnost i načine rada u tim glazbenim aktivnostima (igrama) te osigurati sve potrebne materijale i opremu za provedbu glazbene igre (ukoliko se ti materijali ne nalaze u odgojno-obrazovnoj skupini).

Potrebno je da odgojitelj usmjeri pozornost na opremanje centra za glazbeno izražavanje i stvaranje (glazbeni kutić) u odgojno-obrazovnoj skupini. Centar za glazbeno izražavanje i stvaranje treba biti mjesto gdje djeca mogu eksperimentirati predmetima i zvukom koji će izazvati dječju znatiželju i razvijati dječju glazbenu osjetljivost za ritam i zvuk.

Uloga odgojitelja u provođenju glazbenih igara s djecom jest osigurati provedbu glazbenih aktivnosti pa tako i glazbenih igara koje pozitivno utječu na cjeloviti razvoj djeteta rane i predškolske dobi. Takve će aktivnosti kod djeteta potaknuti zainteresiranost za zvukove u okolini. Ukoliko je dijete zainteresirano, ono će rado sudjelovati u glazbenim igrama, istraživanju različitih zvukova, pjevanju i sviranju (Cvetković Lay, 1998).

Prema Cvetković Lay (1998) rad odgojitelja s djecom treba biti postupan i konstantan. Raznovrsnim aktivnostima i materijalima koje odgojitelj osmišljava i omogućuje, već od samog početka djetetova života, utječe na razvoj glazbenih sposobnosti, ali i na cjeloviti razvoj.

Također, uloga je odgojitelja u glazbenim igrama djeci priopćiti i objasniti aktivnost koju provodi. Ukoliko se primjerice radi o glazbenoj igri *igra s pjevanjem*, odgojitelj pravilo te igre pojašnjava djeci. Odgojitelj priprema i uvodi dijete u svijet glazbenih igara, odabire korektnu glazbu za aktivno slušanje kako bi se utjecalo na njegov cjeloviti razvoj, ali dijete samo mora svladati, odnosno mora korektno i izražajno naučiti pjevati pjesmu, izgovarati brojalicu, pravilno izvesti pokretnu igru i igru s pjevanjem.

7. ZAKLJUČAK

Glazba je prisutna svugdje te omogućuje čovjeku da se izrazi, čak i onda kada to nije moguće izraziti riječima. Upravo zbog njezinog značajnog utjecaja na čovjeka glazba je prisutna u odgoju i obrazovanju pa tako i u predškolskom odgoju.

Glazbeni razvoj djeteta dio je djetetovog općeg razvoja, a rana i predškolska dob optimalno je vrijeme za razvoj glazbenih sposobnosti djeteta. Glazba potiče sva područja dječjeg razvoja od rođenja pa sve do polaska u školu.

Kako bi se glazba što više približila djetetu, često je povezujemo s igrom koja je bit djetinjstva i potreba svakog djeteta. Dječja igra nije stvar nekog trenutka, već je vrlo ozbiljna stvar koja ima duboko značenje. Igrajući se, djeca odrastaju, razvijaju svoje vještine i spoznaju svijet koji ih okružuje.

Svaka je igra, pa tako i glazbena, važan aspekt dječjeg života, aktivnost koja izaziva pozitivne emocije i kojom se ostvaruju intrinzične potrebe djeteta. Uz pjesmu i igru djeca se osjećaju ispunjeno.

Glazbene igre vrlo su važan segment glazbenog obrazovanja u dječjem vrtiću jer utječu na opći razvoj djeteta pa tako i na razvoj njegovih glazbenih sposobnosti. Kod provođenja glazbenih igara važna je uloga odgojitelja. U skladu sa stečenim iskustvom odgojitelj u odgojno-obrazovnoj skupini nudi djeci razne glazbene igre i poticaje u skladu s djetetovim potrebama, interesima i željama.

LITERATURA

1. Berk, L.E.(2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Čudina-Obradović, M. (prir.) (1990). *Dosadno mi je – što da radim*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet
4. Došen-Dobud, A. (2016). *Dijete -istraživač i stvaralac (Igra, istraživanje i stvaranje djeteta rane i predškolske dobi)*. Zagreb: Alineja.
5. Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Goldberg, S. (2003). *Razvojne igre za predškolsko dijete*. Leken: Ostvarenje.
7. Goran, Lj. i Marić, Lj. (1987). *Zapjevajmo složno svi*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. I i II dio. Zagreb: Mali profesor.
9. Jurišić, G. i Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica – snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
10. Kamenov, E. (2006). *Dječja igra*. Beograd: Zavod za udžbenike.
11. Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
12. Kraljić, J. (2017). Recenzirana skripta: *Pjesmom kroz igru*. Zagreb
13. Manasteriotti, V. (1988). *Zbornik pjesama i igara za djecu* (9. izdanje). Zagreb: Školska knjiga.
14. Marić, Lj. i Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
15. Mendeš, B. (2017). Igra – pravo i potreba svakog djeteta. *Zrno*, 28 (126), 4 – 6
16. Mendeš, B., Marić, Lj. i Goran, Lj. (2020). *Dijete u svijetu igre*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
17. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: Spektar Media.
18. Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra ladertina*, 7(1), 73 – 87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893> (10. 05. 2021)
19. Mlinarević, V., Marušić, K. (2005). Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. *Život i škola*, 51(14), 29-39. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/25064> (10.05.2021)
20. Pražić, M. (1971). *Igra kao sloboda*. Novi sad: Kulturni centar.

21. Rakijaš, B. (1963). *Pjesma i igra*. Zagreb: Školska knjiga.
22. Rojko, P. (2004). *Metodika nastave glazbe*. Zagreb: Naknada Zlatar.
23. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa.
24. Slunjski, E. (2011). Kriteriji kvalitete u situacijama učenja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17(64), 4-7. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124350> (10. 05. 2021)
25. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*: Zagreb: Profil.
26. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica Kaleta, M. i Markočić, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
27. Šagud, M. (2015). Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima. *Školski vjesnik*, 64(1), 91-111. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/143872> (10. 05. 2021)

INTERNETSKI IZVORI:

1. <https://proleksis.lzmk.hr/23644/> (10.05.2021)
2. https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf (10.05.2021)
3. <https://www.profil-klett.hr/glazba-kao-metajezik> (10.05.2021)
4. <https://www.brighthorizons.com/family-resources/music-and-children-rhythm-meets-child-development> (10.05.2021)
5. <https://djecji-vrtic-opatija.hr/Vrtic-na-daljину/Glazba-uz-pokret> (12.05.2021)

PRILOZI

1. *Slika 1.* Primjer pjesme za srednju dobnu skupinu: „Medo Brundo“. Izvor: Kraljić, J. (2017). Recenzirana skripta: *Pjesmom kroz igru*. Zagreb.
2. *Slika 2.* Primjer brojalice za mlađu dobnu skupinu „Iš'o medo u dućan“. Izvor: Kraljić, J. (2017). Recenzirana skripta: *Pjesmom kroz igru*. Zagreb.
3. *Slika 3.* Primjer pokretne igre s pjevanjem za stariju dobnu skupinu „Hoki - poki“. Izvor: <https://www.scribd.com/document/398577471/DJE%C4%8CJE-PJESMICE-pdf> (10.05.2021)
4. *Slika 4.* Primjer igre s pjevanjem za srednju dobnu skupinu „Igra kolo“. Izvor: Kraljić, J. (2017). Recenzirana skripta: *Pjesmom kroz igru*. Zagreb.
5. *Tablica 1.* Utjecaji glazbenih igara na cjeloviti razvoj djeteta (prema Juričić, ur. 2005). Izvor: Mendeš, B., Marić, Lj. i Goran, Lj. (2020). *Dijete u svijetu igre*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
6. *Tablica 2.* Tijek razvoja glazbenih sposobnosti (Starc i sur., 2004: 58 – 59). Izvor: Mendeš, B., Marić, Lj. i Goran, Lj. (2020). *Dijete u svijetu igre*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
